



Het eiland is te bereiken via een klein opstapje, waar vandaan een smalle steile trap naar het platform loopt.

Tekst en foto's: Piet van der Vooren

Tijdens het sollicitatiegesprek voor de functie van beheerder van de Meetpost Noordwijk werd het Jaap van der Horn duidelijk dat hij dat op de fiets naar zijn werk gaan wel kon vergeten. Het ging bij de Meetpost Noordwijk namelijk om een plaats waar nog nooit iemand op de fiets geweest is: het overbekende REM-eiland, gelegen in de Noordzee op zo'n acht kilometer uit de kust bij Noordwijk. En dat elke dag naar het werk gaan was ook even anders. Vaak betekende het een of zelfs twee weken op het eiland werken, en dan een weekje naar huis. Dat is heel iets anders dan elke dag om vijf uur 's mid-dags thuiskomen.

Maar er komt binnenkort een einde aan het REM-eiland. Rijkswaterstaat heeft het eiland niet meer nodig als meetpost, en zal binnenkort overgaan tot het ontmantelen van het beruchte kunstmatige bouwwerk in de Noordzee. Daarmee komt na 42 jaar een einde aan het bekende herkenningspunt in zee, dat bij goed weer altijd vanaf de kust van Scheveningen tot Zandvoort te zien was. Rijkswaterstaat onderkende echter het belang van het eiland in de geschiedenis van de Nederlandse omroep, en organi-seerde daarom nog één keer een boot-tocht voor de pers naar het bouwwerk voor de Noordwijkse kust.

Geschiedenis

Eerst een stukje historie van het REM-eiland. Eind 1963 maakten enkele bekende Nederlandse zakenlui wereld-kundig dat zij een kunstmatig eiland in

Aandenken aan REM-eiland

NOORDZEE - Rijkswaterstaat gaat binnenkort beginnen met het ontman-telen van het REM-eiland. Nu wil men ter herinnering aan het omroepverle-den van het eiland graag een aanden-ken van het REM-eiland schenken aan de TROS, de omroep die is ontstaan op het REM-eiland en later onderdeel werd van het omroepbestel. Maar in de jaren 1964-1974, toen het eiland vela-ten was, hebben nogal wat inwoners van met name Noordwijk en Katwijk weleens per boot een bezoekje gebracht aan het eiland. En soms werd dan een herinnering aan het bezoekje meegenomen van het eiland. Rijkswaterstaat zou graag in contact willen komen met mensen die nog een origineel aandenken hebben aan het REM-eiland waar zij indertijd een bezoekje hebben gebracht. Indien geschikt, dan wil Rijkswaterstaat dat aandenken graag overnemen, en aan de TROS schenken.

Mensen die denken in het bezit te zijn van een geschikt aandenken aan het omroepverleden van het REM-eiland, kunnen contact opnemen met redacteur Piet van de Vooren via telefoonnum-mer 071-3010118, of per e-mail: pvmedia@planet.nl.Rijkswaterstaat en de TROS zijn u dankbaar voor uw medewerking.

Beheerder wilde op de fiets naar de Meetpost Noordwijk

REM-EILAND VERDWIJNT NA 42 JAAR VAN DE HORIZON

was 25 meter lang, 15 meter breed, en de twee verdiepingen waren in totaal 17 meter hoog. Ook werd er een helikopter-dek geplaatst. Het platform stak zo'n 11 meter boven de zeespiegel uit, en de zee-diepte ter plaats van het eiland bedroeg 18 meter. Hoe diep de palen de zeebo-dem in geheid zijn is niet precies bekend, maar omdat het eiland de zee al 42 jaar weet te trotseren zal dat ruim vol-doende zijn.

TV Noordzee

Op 29 juli 1964 ging de eerste radiouit-zending van Radio Noordzee de lucht in, op 15 augustus gevolgd door TV Noordzee. De komst van de REM, zoals de zender in de volksmond werd genoemd, zorgde voor nogal wat ophef in Nederland. Het signaal van de televi-siezender bleek zonder problemen in de gehele Randstad te ontvangen te zijn, al was soms wel een speciale antenne nodig. Commerciële televisie was met de komst van de Reclame Exploitatie Maatschappij (REM) een feit geworden. Er werd 's avonds van half zeven tot acht uur en van tien uur tot half twaalf mas-saal op de REM afgestemd door degenen die de zender konden ontvangen. Want de programma's verschilden nogal van hetgeen Hilversum in die tijd bracht. Het sprekende paard Mister Ed, de hond Rintintin, de Onzichtbare Man en The Saint, ze waren in korte tijd populair geworden via TV Noordzee. Tot verdriet van niet alleen de Hilversumse omroe-pen, maar ook van veel politici in Den Haag. Zij zagen met lede ogen aan hoe de REM populair werd bij de tele-visieijkers, die nu eens iets anders voorgeschoteld kre-gen dan opvoedende pro-gramma's. Ja, die zelfs die verderfelijke reclame konden bekijken ('Koning, keizer, admiraal, Popla kennen ze allemaal'). Daar moest dus iets op gevonden worden, vonden ze in Den Haag.

Wet
De regering besloot het REM-eiland aan te pakken via een wet die bepaalde dat op kunstmatige bouw-werken die met hun poten op de bodem van het Nederlandse deel van het zogenaamde continentale plat rus-ten, de Nederlandse wetgeving zou gelden. In die tijd werden de eerste boorplatforms op zee gebouwd, en op dat stukje 'niemandsland' moest natuurlijk wel wet en orde heersen. Doordat de Verenigde Naties had bepaald dat landen op hun deel van het continentale plat (tot 200 kilome-ter uit de kust van een land) de natu-urlijke bronnen zoals olie en gas mochten ontginnen, konden landen ook hun eigen wetgeving laten gelden op de kunstmatige bouwwerken die gebruikt werden om die bronnen te ontginnen.

op kanaal 11, zag alleen maar sneeuw en ruis. Er was voorgoed een einde geko-men aan de uitzendingen van TV Noordzee. Al zou later de TROS als voortzetting van de REM nog wel een plaats veroveren in het Hilversumse bestel. De op dat moment al ruim vier jaar bestaande commerciële zender Radio Veronica kon toen nog wel onge-stoord doorgaan met de uitzendingen vanaf haar zendschip, want de wet gold alleen voor kunstmatige bouwwerken die op de bodem van de zee stonden, en niet voor schepen. Drie jaar later werd overigens ook reclame toegelaten op de Hilversumse zenders, maar het zou nog tot 1989 duren voordat Nederland weer op ons land gerichte commerciële televi-sie kreeg in de vorm van het Luxemburgse RTL Veronique, de voor-loper van RTL 4. Pas enkele jaren later werd het ook mogelijk om in Nederland zelf commerciële televisie te beginnen.

Meetpost

Tot 1974 heeft het REM-eiland staan te verpauperen. Er was door de autoriteiten in 1964 beslag gelegd op het eiland, maar er werd geen enkel onderhoud aan het platform gepleegd. In die periode zijn nogal wat bewoners van Noordwijk en Katwijk weleens 'op bezoek' geweest op het eiland, dat bij goed weer makke-lijk met een boot te bereiken was. En natuurlijk moest er dan een aandenken worden meegenomen. Zo zijn er in enke-le Noordwijkse huiskamers nog steeds patrijspoorten afkomstig van het REM-

eiland te vinden. Ook werd al het koper van het eiland gesloopt, want dat bracht natuurlijk nog het nodige op. In 1974 besloot Rijkswaterstaat het eiland in gebruik te nemen als meetpost voor het meten van onder andere de hoogte te de golven, en de temperatuur van water en lucht. Ook kon er wetenschappelijk onderzoek op het eiland worden verricht. Vlak na de aankoop heeft Rijkswater-staat de tachtig meter hoge zendmast laten ver-wijderen. Voor het onderzoek was deze niet nodig, en na tien jaar zonder onder-houd stond het gevaarte op omvallen. Bovendien zag men op het vliegkamp Valkenburg de mast ook graag verdwij-nen, want deze stond

NOORDZEE - 'Da's makkelijk', dacht Jaap van der Horn uit Rijsburg 23 jaar geleden toen hij een advertentie van Rijkswaterstaat in de krant zag staan. Op dat moment werkte hij bij de Centrale Directie van de toenmalige PTT in Den Haag. Het was net de tijd dat veel PTT'ers naar Groningen dienden te verhuizen, omdat de regering had besloten om het Staatsbedrijf der PTT naar het noorden van het land te verplaatsen. Maar de advertentie bood Jaap van der Horn nieuwe perspectieven. Er werd gevraagd om een beheerder voor de Meetpost Noordwijk van Rijkswaterstaat. Dat leek hem wel wat, voortaan elke ochtend op de fiets naar het werk in Noordwijk. Maar het liep toentertijd toch even anders.



Het helikopterdek is een waar eldorado voor de talloze meeuwen die het REM-eiland bevolken wanneer er niemand aanwezig is. Er hangt dan ook een penetrante geur van meeuwenpoep.

Rijkswaterstaat het eiland in gebruik te nemen als meetpost voor het meten van onder andere de hoogte van de golven, en de temperatuur van water en lucht. Ook kon er wetenschappelijk onderzoek op het eiland worden verricht. Vlak na de aankoop heeft Rijkswater-staat de tachtig meter hoge zendmast laten ver-wijderen. Voor het onderzoek was deze niet nodig, en na tien jaar zonder onder-houd stond het gevaarte op omvallen. Bovendien zag men op het vliegkamp Valkenburg de mast ook graag verdwij-nen, want deze stond

In korte tijd was de Meetpost Noord-wijk operationeel, en was het afgelopen met de boottochtjes vanuit Noordwijk en Katwijk naar het bouwswel voor de kust. Er hoefde maar één onbevoegd iemand aan boord van het eiland te komen, of er ging meteen een alarm af. Vaarwel REM-eiland, welkom Meetpost Noord-wijk.

Beheerder

Terug naar Jaap van der Horn uit Rijsburg. Toen hij in 1983 bij Rijkswaterstaat werd aangenomen voor de functie van beheerder van de Meetpost Noordwijk, volgde hij de eer-ste platformbeheerder op. Tijdens een van de laatste tochten naar het REM-eiland met de Albatros, een van de schep-en van Rijkswaterstaat, doet de nu 51-jarige Rijsburger zijn verhaal. Van der Horn: "De toenmalige platform-beheerder ging toen met pensioen. Hij zat twee weken aan boord van de meet-post, en vervolgens was het voor een week mijn beurt. Dat rouleerde zo om en om. Toen hij met pensioen ging heb ik zijn taak helemaal overgenomen". Van der Horn kijkt met veel plezier terug op de jaren dat hij aan boord van het eiland zat. "Ik heb een heel aangename periode op de meetpost gehad. Het was wel hard werken, met soms dagen van zes uur 's morgens tot half drie 's nachts. Naast de platformbeheerder was er een kok en een bediende aan boord. We waren de gas-theren van de wetenschappers die onder-zoek verrichtten op de meetpost. In totaal waren we vaak met zo'n man of negen op de meetpost aan-wezig.

De onderzoekers waren meestal van maandag tot vrijdag aan boord. Wanneer het weer goed was gingen we met de Albatros vanuit de haven van Scheveningen naar en van het eiland. Dat is elke keer zo'n anderhalf uur varen. Alleen als de golven niet hoger waren dan een meter konden we overstappen van de boot op het eiland, of andersom natuurlijk. Wanneer de golven hoger waren moesten we per helikopter naar of van het eiland. Eerst gebeurde dat vanaf Schiphol-Oost, later van Zestienhoven, en de laatste tijd vanaf de Maasvlakte. Als platformbeheerder ben je uiteraard verantwoordelijk voor de veiligheid op het eiland. Nu hielden die onderzoekers



De inwendige mens wordt verzorgd door de kok, die een eenvoudige kom-buis tot zijn beschikking heeft.

de veiligheid niet altijd in het oog. Zo gingen ze zonder problemen binnen met stikstoflessen aan de gang, wat absoluut niet zag te krijgen, al gebeurde dat dan onder protest van die onderzoekers die beweerden dat ze dan een bepaald experiment niet goed konden uitvoe-ren. Maar als je verantwoordelijk bent voor de veiligheid zorg je er wel voor dat er aan de veilig-heidseisen wordt voldaan", vertelt Jaap van der Horn.

Meestal hanteerde Van der Horn een schema van twee weken op en twee weken af. Wanneer hij niet aan boord van het eiland was, werkte hij in het kantoor van de Dienst Noordzee van Rijkswaterstaat in Rijswijk. Hij heeft in die 23 jaar in totaal vijf jaar op het REM-eiland doorgebracht, zo schat hij.

Onderzoek

Vaste gast op de Meetpost Noordwijk was Hollandse Signaal. Het bedrijf fabriceerde apparatuur voor aan boord van schepen, duikboten en boorplat-forms. Het REM-eiland was natu-urlijk een ideale lokatie om die appa-raat uit te testen. Toen in de jaren tachtig de regering had besloten om duikboten aan Taiwan te leveren, werd de sonarap-paratuur voor die duikboten op het REM-eiland getest. "In die tijd waren we regelmatig met zo'n man of zeventien aan boord van het eiland", weet Van der Horn. "Er waren dan net voldoende kooien voor iedereen om te slapen. In die tijd deed ook het KNMI veel onder-zoek naar de invloed van het zeevater op de temperatuur, en naar de uitwisseling van CO2 uit het zeewater met de atmo-sfeer. Ook het toenmalige Sikkens, nu Akzo Nobel Coatings, heeft hier op het eiland de invloed van lucht en zout water op hun verf getest", aldus Van der Horn.

Veiligheid

Dat Van der Horn de veiligheid op het eiland hoog in het vaandel had staan, bewijst wel het feit dat er elke week een zogenaamde sloepenrol werd gehouden. "Alle bemanningsleden en andere aan-wezigen op het eiland moesten zich dan op een onverwacht moment met een zwemvest om verzamelen in de mes-rooms omdat er zogenaamd een noodsituatie was. Daarna gingen ze dan in de reddingboot, die altijd langszij het eiland hing. Ze werden dan naar beneden geta-keld, en als dat allemaal goed ging wer-den ze daarna weer aan boord van het eiland gehesen", legt Van der Horn uit.



Op het eiland, dat nu officieel Meetpost Noordwijk heet, konden wetenschappers allerlei onderzoek verrichten.

"De oefening was dan geslaagd, maar iedereen wist dan ook wat hij moest doen als de nood een keer echt aan de man zou komen. Dat heeft zich overi-gens nooit voorgedaan", weet Van der Horn. "Al hebben we een keer middenin de winter wel een probleem gehad met de sloepenrol. Toen iedereen in de red-dingboot zat en de boot zo'n drie meter naar beneden was getakeld, bleek dat de boot niet meer omhoog kon. De mensen in de boot zaten toen in de kou in die boot, terwijl geprobeerd werd om het boot weer omhoog te krijgen. Pas nadat er contact met de vaste wal was geweest, bleek dat een schakelaar van de boot in een verkeerde stand stond. Hadden die mensen twee uur voor niets in de kou in die boot gezeten". Het is maar een van de anekdotes die Jaap van der Horn weet

Het eiland zou nog jaren meekunnen als het goed wordt onderhouden "

te vertellen over zijn tijd op het REM-eiland, oftewel de Meetpost Noordwijk. In al die jaren heeft hij het maar één keer meegemaakt dat het echt spookte op het eiland. "Dat was een keer in december, in het begin van de negentiger jaren. We hadden toen een storm met windkracht twaalf. De golven waren toen zo hoog, dat we het water tegen de onderkant van het platform hoorden slaan. En dat staat



De stroomvoorziening op het eiland is door middel van drie krachtige genera-toren.

toch elf meter boven de zeespiegel. Echt zorgen heb ik me toen niet gemaakt, want het eiland is uiterst solide en is eigenlijk overgedimensioneerd. Dat betekent dat het eiland wat de construc-tie betreft zo stevig is dat het platform eigenlijk geen gevaar loopt, zelfs niet bij een zeer zware storm. Het eiland is immers ontworpen met die tachtig meter hoge zendmast erop, en nu die eraf is is het eiland eigenlijk te goed geconstrueerd voor alleen het platform. Het zou dan ook nog jaren meekunnen, mits het goed onderhouden wordt", weet Van der Horn.

Onderhoud

Maar dat onderhoud is wat het eiland nu de das omdoet. "Het kost jaarlijks zo'n half miljoen euro om de meetpost in goede staat te houden. Daarnaast vindt er steeds minder onderzoek op het eiland plaats, en ook voor de metingen heeft Rijkswaterstaat het eiland steeds minder nodig. Veel metingen zijn al gedaan, en andere metingen kunnen vaak op een andere en goedkopere manier gedaan worden. Denk maar aan metingen met een boei of met een satelliet. We hebben het eiland dus eigenlijk niet meer nodig. En als je dan jaarlijks een half miljoen kunt besparen door het eiland te ontman-



De verblijven op het REM-eiland zijn zeer eenvoudig, met twee kooien per hut.